

PARADIGME LEXICO-SEMANTICE ÎN TERMINOLOGIA ECONOMICĂ. ACTUALIZAREA LOR ÎN PRESA DE SPECIALITATE

Daniela Despina Ionescu

Universitatea din Craiova, Școala Doctorală Al. Piru,
dana_pepe2003@yahoo. fr

Abstract

În cadrul acestui articol propunem o abordare relațională și diferențială a sensurilor unor termeni economici frecvenți la nivelul presei economice recente, prin intermuniul unor grupuri de termeni economici, pe care le-am denumit paradigme lexico-semantice, structurate în jurul unor seme comune, cărora li se adaugă seme variabile, diferențiatore, distinctive.

Cuvinte-cheie: jurnalism, economie, seme

Analiza materialului bibliografic pe marginea paradigmatelor lexico-semantice (E. Mușeanu 2011, p. 40-129, A. Bidu-Vrânceanu și N. Forăscu, 2005, p. 144) ne-a relevat un interes crescut al semanticii lexicale pentru analiza lor teoretică și metodologică, alături de celelalte relații semantice fundamentale ca polisemia, antonimia, sinonimia. Interesul acordat de specialiști acestui aspect este explicat de A. Bidu-Vrânceanu (1984, p.156) prin faptul că a deținut un rol foarte important în procesul de modernizare a studiului lexico-semantic al diferitelor limbi, permițând degajarea eficientă a structurii vocabularului la scară redusă, fiind recunoscut unanim că o analiză exhaustivă ar fi imposibil de realizat.

Literatura de specialitate (A. Bidu-Vrânceanu, N. Forăscu 2005, p. 144) propune identificarea paradigmatelor cu câmpurile lexico-semantice, definite ca fragmente (subansambluri, mulțimi) din ansamblul lexical al unei limbi, care grupează denumiri înrudite din punct de vedere al sensului sau care au un denominator semantic comun, stabilit pe baza semelor comune, plasate central în cadrul definițiilor.

Se impune să precizăm că în demersul nostru am plecat de la definiția semelor, (componentelor semantice) în accepțiunea autoarei Marie-Claude L'Homme (2008, p. 91) care le consideră elemente mai mici care alcătuiesc sensul global al unei unități lexicale, identificabile în cadrul unui decupaj semantic.

Din această perspectivă, paradigma lexico-semantică furnizează suficiente informații cantitative și calitative pentru interpretarea riguroasă a sensului unui termen din perspectivă teoretică și aplicativă, rezultatele ei fiind utile atât cititorului specializat, cât și non-specialiștilor.

Parcurgerea etapelor pe care le-am avut în vedere pentru alcătuirea paradigmelor prezentate respectă criteriile recunoscute de literatura de specialitate (A. Bidu-Vrânceanu și N. Forăscu, 2005, p. 147):

- identificarea proprietății semantice comune, stabilită prin delimitarea unui număr comod de seme prezente la fiecare dintre unitățile lexicale susceptibile de a face parte din paradigma noastră;

- stabilirea unui inventar definitiv al paradigmei, pe baza rezultatelor obținute la analiza semică;

- dezambiguizarea semantică în cazul termenilor polisemantici: termenul va fi preluat în paradigmă doar cu unul dintre sensurile deținute;

- delimitarea relațiilor semantice existente între termenii paradigmei, realizată pe baza semelor variabile, distinctive.

În scopul conturării precise a componentelor de sens am făcut apel atât la definițiile lexicografice, cât și la cele terminografice, continuând demersul prin analiza actualizărilor termenilor economici delimitați în diferite tipuri de contexte preluate din presa de specialitate de largă circulație.

Relația directă dintre dicționare și texte specializate este un indicator relevant în analiza terminologică și este foarte importantă pentru urmărirea particularităților terminologiei economice, evoluția ei în raport cu actualele condiții socio-economice, istorice, politice, etc.

Numeroși specialiști (A Bidu-Vrânceanu 2007, p. 56, H. Béjoint și Ph. Thoiron 2000, p.12) susțin demersul comparativ al analizei celor două tipuri de definiții în scopul accesului complet la sensul specializat. Dicționarul general are rolul de a facilita o primă abordare a sensului specializat, (contribuind la „democratizarea cunoașterii” atât de intens prezentă la domeniul nostru de cercetare), respectând coordonatele științifice sau nodul dur al sensului specializat, în timp ce definiția terminografică, a specialiștilor, aduce în plus o raportare foarte riguroasă la un anumit domeniu, chiar dacă uneori intercondiționarea conceptual-ierarhică îi poate conduce pe cititorii nespecializați la aproximări ale sensului.

În demersul nostru, stabilirea claselor paradigmatică și analiza lor pe baza dicționarelor au fost îngreunate pe alocuri de faptul că unele definiții din dicționarele generale sunt sumare, lipsite de precizie, neactualizate, în timp ce la polul opus, dicționarele economice ne furnizează informații uneori prea ample, prea specializate, dificil de sistematizat și greu de abordat de către non-specialiști.

În același timp, tot la nivelul dicționarelor economice ne-am lovit de intercondiționarea conceptual-ierarhică, altfel spus abordarea relațională a unor concepte în cadrul unei definiții, ceea ce presupune corelarea mai multor

concepțe fundamentale în scopul definirii unui anumit termen din același domeniu, lucru care poate bloca o bună înțelegere a sensului termenului respectiv. De exemplu, în definiția specializată a termenului **activ** se recurge la alți termeni specializați: *creanță, capital*.

Ținând cont de observațiile anterioare, am încercat să analizăm doar câteva paradigme care se remarcă prin mai multă claritate în terminologia economică și care sunt prezente frecvent în publicațiile economice pe care le-am avut în vedere pentru stabilirea corpusului nostru, atrăgând totodată atenția asupra caracterul deschis și nelimitat al paradigmatelor, care face practic imposibilă fixarea unor limite externe pentru inventarierea lor riguroasă sub aspect cantitativ.

Paradigma PREȚ, COST, TARIF, TAXĂ

Una dintre paradigmele analizate de noi, în primul rând din motivul largii circulații a tuturor termenilor componenți, este cea a termenilor PREȚ, COST, TARIF, TAXĂ.

Am grupat în această clasă lexico-semantică o serie de termeni având ca și sem comun, plasat în poziție centrală a definițiilor */sumă de bani/ necesară pentru achiziționarea de bunuri, servicii/*, în raport cu care se detașează semele individuale diferențiatoare.

La nivelul tuturor definițiilor lexicografice și terminografice ale membrilor paradigmei, am observat că se recurge deseori la numeroase sinonime, structuri frazeologice și concepte inclusive, așa cum este cel al „banilor”: „sumă de bani”, „expresie bănească”, „cantitate de monedă”. Identificarea diferențelor specifice fiecărui termen favorizează accesul la sensul precis și, implicit, utilizarea corespunzătoare a termenilor grupați în această paradigmă.

PREȚ este definit de DEX și de NODEX ca și „sumă de bani pe care trebuie să o plătească cumpărătorul pentru achiziționarea unui produs sau serviciu”. DE aduce multiple precizări specializate, care ajută la definirea completă a sensului: „prețul există numai în măsura în care se realizează un schimb comercial, deci producătorul și consumatorul sunt diferiți; nivelul și evoluția prețurilor în economia de piață sunt determinate de mecanismul cererii și ofertei, dar și de intervenția guvernamentală și de politica marilor firme”.

COST este definit în dicționarele generale dar și în DE ca și „sumă de bani cheltuită pentru producerea sau cumpărarea unui bun, efectuarea unei lucrări, prestarea unui serviciu”.

Este important de menționat că în cazul termenilor PREȚ și COST diferențele de sens pot fi neglijate în anumite contexte, atât definițiile generale, cât și definiția specializată indicând sinonimia lor.

TARIF aduce în plus la nucleul dur al sensului (sumă de bani) trăsătura specifică */+stabilită în mod oficial/*, lucru remarcat atât în dicționarele generale,

cât și în cele specializate. De asemenea, distingem ca diferențiatoare trăsătura /+ *fix, nenegociabil/* și /+ *limitare tipuri de servicii și produse (poștă, transport, telefonie)/*

TAXA este tot *sumă de bani*, dar poate să implice în plus intervenția statului, fiind o plată efectuată în favoarea bugetului de stat de către persoane fizice sau juridice pentru anumite servicii sau drepturi.

Toți termenii paradigmei se regăsesc și în multiple sintagme, mai mult sau mai puțin fixate, prezente și în publicațiile economice analizate de noi.

PREȚ: *preț cu amănuntul, preț de livrare, preț de producție, preț al obligațiunii, preț al pământului, preț liber, preț real, preț-umbră, preț subvenționat, preț-plafon, etc.*

TAXĂ: *taxă pe valoare adăugată, taxă a rescontului, taxă locală, taxă vamală etc.*

COST: *cost global, cost fix, cost mediu variabil, costul vieții, cost margina etc.*

TARIF: *tarif vamal*

Opozițiile semantice din paradigma banilor, ca expresie a valorii bunurilor și serviciilor pot fi sintetizate grafic într-un tablou care facilitează accesul la sensul corect, permițând identificarea atât a asemănarilor, cât și a diferențelor dintre cuvintele grupate de noi.

<i>Seme comune</i>	<i>Seme distinctive</i>			
/sumă de bani /, /pentru bunuri, servicii/	PREȚ	COST	TARIF	TAXĂ
	/+Schimb comercial/	/+Schimb comercial sau +proces de producție/	/stabilit în mod oficial/ /fix/ /nenegociabil/ /+pentru anumite tipuri de servicii și produse (poștă, transport, telefonie)/	/+intervenția statului/

În atestările din presa economică am regăsit frecvent termenii paradigmei, fie cu sensul lor general, fie cu o serie de condiționări contextuale sau în relație cu alți termeni economici.

PREȚ este cel mai frecvent dintre termenii paradigmei:

„**Prețul** locuințelor noi din principalele orașe din țară s-au redus în acest an cu până la 15 %”- Ziarul Financiar, 10 decembrie 2013

„**Prețul de producție** a gigacaloriei livrată de Termica SA Suceava a fost majorat cu 3% prin decizie ANRE”- Ziarul Financiar, 4 ianuarie 2012

„Cea mai scumpă achiziție pe eMag (...) este un Mercedes Benz, al cărui **preț de catalog** depășește 56.000 de euro” - *Capital*, 25 noiembrie 2013

„O pictură în ulei alui Ion Mirea a atins probabil minimul istoric pe piața de artă: adjudecare de 120 de euro, un **preț de pornire** sub orice evaluare, așa cum se practică” - *Ziarul Financiar*, 14 noiembrie 2013

„Introducerea de noi impozite va duce la majorarea **prețului final** al energiei” - *Ziarul Financiar*, 11 noiembrie 2013

„Șase generali care au deținut funcții de conducere în cadrul Ministerului Apărării Naționale sunt cercetați penal de procurorii anticorupție în dosarul „Case pentru generali“, în legătură cu achiziționarea, în condiții ilegale, a unor locuințe de serviciu la **preț subvenționat**” - *Capital*, 26 aprilie 2013

„(...)www.tirbuson.ro oferă posibilitatea abonării la vinurile preferate sau achiziția lor la un **preț promoțional**” - *Ziarul Financiar*, 11 octombrie 2013

În presa economică analizată am remarcat atât folosirea lui COST în contexte specializate prin sintagme fixe, cât și în cele de uz general. De cele mai multe ori, într-un context, COST apare în corelație cu alți termeni economici:

„Scăderea excesului de lichiditate ar putea conduce la creșterea **costurilor de finanțare** pentru bănci” - *Capital*, 24 octombrie 2013,

„Noile prevederi ale Codului fiscal limitează **deductibilitatea costurilor** cu amortizarea autovehiculelor” - *Capital*, 14 septembrie 2013,

„România a deschis o emisiune de obligațiuni în dolari pe 10 ani, pe piața din SUA, cu un **cost indicativ** de 4,625%” - *Ziarul Financiar*, 14 februarie 2013.

Este de remarcat faptul că pentru termenii paradigmei PREȚ și COST, în actualizările lor la nivelul presei economice, am regăsit atât situații în care sunt valorificate toate diferențele de sens existente, cât și situații în care, eludând trăsăturile lor distinctive, contextele pun în evidență o relație de sinonimie:

„În esență, în economia de piață, **prețurile** nu se formează pe baza **costurilor**, ci în funcție de raporturile dintre cerere și ofertă. Astfel, creșterea **costurilor** (a impozitării, în speță) nu atrage creșterea direct proporțională a **prețurilor**” - *Ziarul Financiar*, 13 noiembrie 2013;

„**Prețurile** produselor oferite de magazinele online din străinătate au continuat, în 2013, să fie mai mici decât cele din magazinele românești, arată o analiză realizată de PayPal, care a verificat destinațiile de unde utilizatorii români pot achiziționa la cele mai bune **costuri** produse premium sau ieftine” - *Capital*, 5 martie 2014

De obicei, TARIF este corect folosit în actualizările din presă, ținându-se cont de trăsăturile de sens distinctive, care-i sunt chiar subliniate contextual:

„După trei ani de la intrarea în vigoare a legii energetice, piața din România a stabilit un **tarif** de 50% față de grila oficială, adică un sfert față de de tarifele medii din UE” - *Bursa*, 25 noiembrie 2013

„Conpet și-a majorat profitul cu 34% în trimestrul III, iar **tariful** de

transport ar putea crește cu 5,4 %.”- *Ziarul Financiar*, 12 noiembrie 2013

Totuși, este interesant de observat că, în ciuda manifestării vizibile a trăsăturilor diferențiatore menționate anterior pentru termenul TARIF, uneori am înregistrat și echivalențe de sens cu termenul PREȚ, generate din dorința evitării unor repetiții:

„**Prețul** energiei electrice pentru populație a urcat cu 4,4 % în România, iar **tariful** a rezultat după ajustarea pentru puterea de cumpărare a consumatorului mediu” - *Ziarul Financiar*, 27 mai 2013.

„În Belgia, Danemarca și Slovacia **tarifele** au rămas aproape neschimbate. În România, se raportase, în al doilea semestru al lui 2012, o creștere medie a **prețului** gazelor naturale pentru populație cu 4,4%, sub media continentală, dar și cel mai scăzut **tarif** din UE (2,7 euro pentru 100 KWh, de aproape trei ori mai mic față de media Uniunii)” - *Capital*, 11 iunie 2013

„Consiliul Concurenței va demara o analiză a modului în care Autoritatea Națională de Reglementare în Energie (ANRE) a fixat **tarifele** pentru energia livrată populației și instituțiilor publice, după ce Hidroelectrică și Fondul Proprietatea, acționar minoritar al companiei de stat, au depus plângeri în care argumentează că **prețul** fixat este sub costuri” - *Capital*, 24 ianuarie 2013

În presa economică regăsim termenul TAXA într-o varietate destul de mare de sintagme, mai mult sau mai puțin fixe, uneori dezvoltate doar din dorința de expresivitate.

„Competitivitatea uzinei din Chennai va crește după ce **taxa vamală** de 10% va fi eliminată.”- *Ziarul Financiar*, 12 martie 2013

„O scădere a **taxelor pe muncă** este absolut obligatorie dacă vrem să dezmoțim angajările și să repornim economia” - *Capital*, 25 noiembrie 2013

„O scădere a taxelor în 2005 a dus la creșterea numărului de ore lucrate, a scăzut **taxa marginală** în economie, 80% din creștere s-a dus în consum, iar **taxele implicite pe venit, profit și TVA** au crescut” - *Capital*, 25 noiembrie 2013

„**Taxe de magazin** (o multitudine de taxe cu denumiri care mai de care mai diverse- **de intrare în magazin, de magazin nou, de reamenajare, de creștere a suprafeței de vânzare, de schimbare a codurilor de bare, de marketing, de revistă, de promoție, de listare, de poziționare suplimentară/preferențială/exclusivă, de eșec**, etc) au suscitât vii dezbateri în perioada 2008-2009” - *Capital*, 2 decembrie 2013.

În unele actualizări, TAXA intră în relație și cu un alt termen din paradigma analizată, situație care favorizează sesizarea semnelor distinctive:

„**Prețul** energiei electrice va crește de la 1 ianuarie 2014, (...) însă nu din cauza **taxei pe construcții speciale**” - *Capital*, 19 noiembrie 2013

În concluzie, în cazul acestei paradigme putem afirma că distanța dintre inventarul sensurilor cuprinse atât în dicționarele generale cât și cele specializate și actualizarea lor în presa economică este relativ mică, diferențele de sens existente între termenii legați fiind surprinse în mod corespunzător de vorbitori.

Paradigma CLIENT, CONSUMATOR, BENEFICIAR, UTILIZATOR, CUMPĂRĂTOR

Termenii propuși îndeplinesc condițiile unei paradigme lexico-semantică, organizată în jurul unor seme comune (*/persoană fizică sau juridică/, /în relație cu produse, servicii/*), la care se adaugă seme diferențiatore, chiar dacă definițiile din diferite tipuri de dicționare nu evidențiază clar aceste deosebiri importante pentru o definiție riguroasă.

Înregistrarea și definirea termenilor acestei paradigme este neunitară la nivelul dicționarelor generale și specializate, ceea ce ne conduce chiar de la început la exprimarea necesității de revizuire și corelare a definițiilor lexicografice și terminografice disponibile pentru acești termeni.

CLIENT, UTILIZATOR sunt definiți doar în DEX, în timp ce restul termenilor acestei clase lexico-semantică sunt prezenți și în dicționarele economice. În dicționarele generale, CLIENT este definit cu ajutorul altor termeni care fac parte din paradigmă, stabilindu-se clar unele relații de sinonimie, nesuținute de definițiile terminografice. Astfel, atât DEX, cât și NODEX, disponibil on-line, precizează că termenul denumește un „cumpărător sau consumator, într-un magazin, local public; persoană care apelează la serviciul cuiva (medic, avocat), luată în raport cu acesta”. Este ușor de remarcat inconsecvența definițiilor lexicografice în raport cu cele terminografice, lucru clar demonstrat după analiza sinoptică și comparativă a informațiilor din dicționarele generale și cele din dicționarele economice în cazul termenului CONSUMATOR. În dicționarele generale, acesta apare ca sinonim cu termenul CLIENT, care implică semul diferențiator */+ cumpărare/*, în timp ce în dicționarul economic precizează clar că un consumator „nu se confundă cu cumpărătorul”, „nu există cumpărare”; „consumatorul nu se confundă nici cu purtătorul cererii”. În cazul termenului BENEFICIAR, definiția furnizată este explicită, desprinzându-se cu ușurință semul comun */+ persoană fizică sau juridică/, /+ produse, lucrări, servicii/, dar și semul diferențiator /+ reglementare juridică, contract/*.

Pentru UTILIZATOR, dicționarele generale sunt destul de succinte în informații, putând totuși să observăm că prezintă semele comune întregii paradigme: */persoană fizică sau juridică, în relație cu produse, servicii/*, iar semul distinctiv se referă la */- activitate comercială/*, ceea ce îl apropie din punct de vedere al suprapunerilor de sens cu termenul CONSUMATOR.

În cazul lui CUMPĂRĂTOR, la nivelul definițiilor se constată o abordare uniformă a sensului: */+ persoană fizică, juridică/, /+ acțiunea de a cumpăra/*.

Diferențele semantice pentru termenii din această paradigmă sunt sintetizate în acest tablou:

<i>Seme comune</i>	<i>Seme distinctive</i>				
/persoană fizică sau juridică, în relație cu produse, servicii/	Client	Consumator	Beneficiar	Utilizator	Cumpărător
	/+cumpărare/	/- cumpărare/	/+ reglementare juridică, contract/	/- activitate comercia-lă/	/+cumpărare/

Urmărind actualizările din texte ale termenilor acestei paradigme, putem face observația că toți înregistrează o frecvență destul de bună în presa economică, chiar dacă se remarcă uneori o distanță a sensului dat față de cel din dicționarele menționate.

Termenul hiperonim CLIENT este frecvent actualizat, singur sau raportat la alți termeni ai paradigmei: „Vodafone România este o divizie a Vodafone Group Plc, unul dintre cele mai mari grupuri de telecomunicații mobile din lume, cu aproximativ 411 milioane **clienți**” - *Capital*, 29 decembrie 2013.

„**Clienții** RCS&RDS își pot plăti acum serviciile și fără a prezenta factura, prin intermediul celor 8000 de terminale PayPoint instalate în magazine pe tot cuprinsul țării.” *Capital*, 11 decembrie 2013

În multe actualizări din presa economică am constatat echivalența stabilită între CLIENT și un alt termen din această paradigmă, UTILIZATOR:

„Am adăugat acces la serviciile 4G pentru toți **clienții** noștri, persoane fizice sau juridice, pentru **utilizatorii** de cartele Orange Prepay.”- *Capital*, 24 decembrie 2013

„Numărul unu de pe piața locală de telefonie mobilă, a pierdut 237.000 de **utilizatori**, respectiv 2,3 din baza de **clienți**, față de finele anului trecut.”- *Ziarul Financiar*, 29 aprilie 2009.

În cazul termenului BENEFICIAR, am identificat numeroase actualizări ale sale în presa economică, de regulă în concordanță cu trăsăturile de sens distinctive, surprinse în definiția sa terminografică:

„În anul 2014 ne angajăm să finalizăm reforma sistemului de implementare pentru ca absolut toate etapele de folosire a fondurilor europene de către **beneficiari** să fie simplificate la maximum.” *Capital*, 31 decembrie 2013.

„Aproximativ 34% dintre **beneficiarii** tichetelor de vacanță au mers în stațiuni, pe locul secund se situează turismul urban (27 %).”- *Capital*, 16 decembrie 2013.

„Producătorii francezi de automobile și transportatorii de petrol se află printre posibii **beneficiari** ai acordului privind programul nuclear al Iranului.”- *Bursa*, 26 noiembrie 2013.

Am remarcat și contexte în care BENEFICIAR este actualizat împreună cu alți termeni ai paradigmei; în acest caz, alăturarea lor în cadrul aceluiași

context fie generează o diferențiere semantică a termenilor, fie o neutralizare a trăsăturilor de sens, ceea ce conduce la o relație de cvasisinonimie:

„În relația **producător-client-consumator/beneficiar**, decizia privind achiziția și utilizarea unui anumit tip de ciment este influențată în special de notorietatea brandului, de performanța produsului în aplicație și de convingerile constructorilor.“ - *Ziarul Financiar*, 30 aprilie 2013

„Concret, prin acest sistem vor fi stocate fișierele **consumatorilor** în propriile centre de date, acestea putând fi accesate de pe mai multe dispozitive prin intermediul conexiunii la internet. Practic, fiecare **utilizator** va scăpa de o mare grijă legată de capacitatea sa, limitată, de stocare a datelor. Acest concept va genera beneficii majore pentru toate părțile implicate în industria IT, printre primii **beneficiari** aflându-se dezvoltatorii independenți de soft-ware” - *Bursa*, 8 iunie 2012

Pentru CONSUMATOR, am identificat contexte care marchează clar trăsăturile distinctive ale sale:

„Producătorii din Italia și Franța (...) și-au diversificat gamele într-atât încât nu mai au acoperire în nevoile **consumatorilor** maturi din Europa.”- *Ziarul Financiar*, 27 noiembrie 2013.

„**Consumatorii** ar putea ataca doar la Tribunalul specializat din capitală contractele ce conțin clauze abuzive, pe care le-au încheiat cu băncile.”- *Bursa*, 12 decembrie 2013

„Interconectarea sistemelor de transport gaze naturale, dintre oricare două țări membre ale UE, nu trebuie să determine creșterea prețurilor gazelor naturale la toți **consumatorii** finali.” - *Capital*, 28 ianuarie 2013.

CUMPĂRĂTOR este și el destul de bine actualizat în presa economică, fie singur, fie alături de alți termeni economici, sau de alți termeni ai paradigmei, ca și sinonime referențiale (de cele mai multe ori este vorba de termenul CLIENT):

„**Cumpărătorul** român este tot mai educat și acordă tot mai multă importanță calității produselor” - *Capital*, 8 decembrie 2013

„Compania le va putea oferi **cumpărătorilor** de publicitate online accesul la o bază de date cu peste 140 de milioane de potențiali **clienți, utilizatori** de internet - *Ziarul Financiar*, 29 iunie 2010

„Oricât am spune noi potențialilor **cumpărători** că o mașină electrică este potrivită pentru ei, nu am avea cum să îi convingem; **Clientul**, în funcție de nevoile sale, trebuie să poată merge la un showroom și să aleagă o mașină potrivită.” - *Capital*, 6 noiembrie 2013.

„Ieri, Samsung Galaxy S4 a fost pus la dispoziția **clienților**. Principalul eveniment a fost în AFI Palace Cotroceni, unde primii **cumpărători** primeau un voucher de 100 euro.” - *Capital*, 28 aprilie 2013

În cazul acestei paradigme, mai ales pentru unii termeni (BENEFICIAR, UTILIZATOR, CONSUMATOR), există uneori o distanță între definițiile generale și specializate și actualizările termenilor în presa economică. În unele situații, alăturarea mai multor termeni ai paradigmei în cadrul aceluiași context nu generează diferențierea lor semantică așa cum se impunea, exemplele noastre indicând mai degrabă o neutralizare a lor, ceea ce conduce la o cvasisinonimie.

Paradigma **ALOCAȚIE, FINANȚARE, SUBVENȚIE, COMPENSAȚIE, CREDIT,** **ÎMPRUMUT, INDEMNIZAȚIE**

Termenii precizați pot fi aliniați în cadrul unei paradigme, datorită semnelor comune:

/+ sumă de bani, primită sau de primit, de către o persoană fizică sau juridică/, la care se adaugă diferențe semantice, pe care le vom extrage din lectura comparativă a definițiilor.

ALOCAȚIA este definită de DEX destul de succint, dar totuși cu claritate, putându-se desprinde trăsăturile esențiale de sens: „sumă de bani, cantitate de bunuri care se alocă”. Se avansează chiar sinonimia cu alt termen al paradigmei: „indemnizație acordată de stat în anumite condiții, unei persoane”.

Și NODEX, disponibil on-line, definește termenul în aceeași manieră: „sumă de bani alocată de către stat sau de către o instituție pentru un scop anumit, ajutor în bani acordat unei persoane în anumite condiții”, definiție din care se distinge semnul diferențiator: */+bugetul de stat/*.

În DE am regăsit o definiție destul de ușor de abordat de către cititorul nespecializat, din care se desprind cu claritate semele comune dar și cele distinctive: */sumă de bani provenită de la bugetul de stat, destinată satisfacerii anumitor nevoi personale și colective/*. De asemenea, termenul este explicat și la nivelul unor sintagme, mai mult sau mai puțin fixate: *alocație de stat pentru copii, alocație pentru naștere, alocație pentru deces, alocație pentru locuințe, alocații specifice*.

INDEMNIZAȚIA este definită doar în dicționarele generale (DEX, NODEX), din care reies cu ușurință semele comune întregii paradigme: */sumă de bani primită/*, la care se adaugă seme diferențiatore, referitoare la destinatar care este indicat ca fiind salariat și la scop care este acela de a acoperi cheltuieli făcute de un angajat în afara salariului pentru îndeplinirea unei sarcini sau pentru despăgubirea pentru un prejudiciu suferit. DEX avansează sinonimia cu termenul ALOCAȚIE pentru sensul secundar al lui INDEMNIZAȚIE.

Pentru FINANȚARE, între definițiile lexicografice și cele terminografice

nu apar diferențe importante la nivel general. Astfel, definiția din DEX face inițial trimitere doar la verbul „a finanța”, urmând să detalieze apoi autorul (surse particulare, bugetul de stat sau organisme și instituții internaționale), scopul (crearea și funcționarea unei întreprinderi, unui organism sau pentru aplicarea unei politici), informații menținute și de DE, dar intercondiționarea conceptual-ierarhică (emisiune de acțiuni, efect de levier financiar, rentabilitatea capitalului etc.) le face mai puțin operante la nivelul nespecialiștilor. Totuși, acestea permit decodarea nodului dur al sensului și detalierea semelor diferențiatore. Astfel, FINANȚAREA reprezintă */fonduri alocate/*. Ca și termenul precedent al paradigmei prezintă semul distinctiv: */+bugetul de stat/*, la care se adaugă și semul */+organisme, organizații internaționale/*. În plus, sunt prezentate și o serie de sintagme fixe și definițiile lor specializate: *finanțare internă, finanțare externă, finanțare (ne)rambursabilă, finanțare legată, finanțare compensatorie, finanțare pentru dezvoltare*.

SUBVENȚIA aduce la nucleul dur al sensului (*sumă de bani, primită de către o persoană fizică sau juridică, din partea statului sau a altor organisme*) trăsăturile */+ atenuare efecte sociale/*, */+nerambursabil/*, explicitate atât de dicționarele generale, cât și cele specializate, în timp ce COMPENSAȚIA apare ca un fel de opozant direct al lui SUBVENȚIE sub aspectul trăsăturii referitoare la destinatarul sumei de bani: beneficiarul unei compensații fiind doar persoane fizice, în special categoria salariați și la cauza acordării, compensația putând fi acordată și ca recompensă, dar și ca despăgubire.

În DE, pentru COMPENSAȚIE am identificat sintagma *compensație pentru disponibilizare*, care direcționează aplicarea termenului la categoria de destinatari salariați, în situația disponibilizării sau reorganizării unei instituții, deci cu păstrarea semului */+atenuare efecte sociale/*.

CREDITUL beneficiază de definiții detaliate atât în dicționarele generale, cât și în cele specialitate, distanța dintre cele două fiind extrem de mică în ceea ce privește componentele comune și cele distinctive. Ambele îl definesc ca și relație economică bănească, între persoane fizice sau juridice (*creditorul și debitorul*), obiectul relației (suma de bani) este fiind rambursabilă. În plus față de ceilalți termeni ai paradigmei apar alte trăsături diferențiatore, legate de modalitățile de restituire (*garanțare cu bunuri sau valori, dată fixă/scadență, dobândă*).

În *Dicționarul Economic* se prezintă chiar o clasificare detaliată a creditelor, în funcție de diferite criterii: durata (*credit de o zi, pe termen scurt, pe termen mediu, pe termen mediu*), destinația (*credit de trezorerie, credit de documentare, de export, credit pentru construcții, credit pentru consum*), cauza (*de finanțare, de refinanțare*).

Am remarcat că atât definițiile lexicografice, cât și cele terminografice

stabilesc relații interconceptuale cu alți termeni economici (*creditor, debitor, titlu, bunuri, etc*), rămânând totuși ușor de decodat de către nespecialiști.

ÎMPRUMUTUL are o definiție destul de apropiată de cea a creditului, diferențele apărând mai ales în ceea ce privește detaliile specializate precizate de definiția terminografică: relație economică bănească, între persoane fizice sau juridice (*împrumutător și împrumutat*), obiectul relației (*suma de bani sau cantitate de bunuri consumabile sau neconsumabile*) este rambursabil, cu plata unei dobânzi, atunci când obiectul îl constituie o sumă de bani, sau eventual gratuit pentru bunuri.

Definiția terminografică înregistrează și sintagmele fixe: *IMPRUMUT de consumație, ÎMPRUMUT de folosință*.

Am sintetizat astfel opozițiile semantice generale din paradigma „banilor primiți sau de primit”:

<i>Seme comune</i>	<i>Seme distinctive</i>						
	Alocație	Finanțare	Subvenție	Compensație	Credit	Împrumut	Indemnizație
/sumă de bani, primită sau de primit, de către o persoană fizică sau juridică/	/de la bugetul de stat/, /pentru satisfacerea anumitor nevoi personale și colective/	/+ bugetul de stat/, /+ organisme, organizații internaționale/	/+ atenuare efecte sociale/, /+nerambursabil	“+ persoane salariate” „+atenuare efecte sociale/	/+rambursabil/ /garan-tare cu bunuri sau valori/, /dată fixă pentru scadență/, /+dobândă/	/+rambursabil/ /+ , - dobândă/	/+ persoane salariate/ /acoperire cheltuieli pentru îndeplinirea unei sarcini/ /despăgubirea pentru un prejudiciu suferit/ /+extrasalarial/

Urmărind actualizările termenilor din această paradigmă, am putut constata că toți sunt destul de frecvenți atât în comunicarea obișnuită, cât și în cea economică, totuși, uneori, pentru unii termeni, trăsăturile distinctive identificate la nivelul dicționarelor sunt eludate de contexte, în ciuda accesibilității definițiilor analizate.

ALOCAȚIE este un termen actualizat în presa economică, de obicei în cadrul sintagmelor fixe și uneori prin determinanți sau relații condiționate cu alți termeni economici:

„O localnică în vârstă s-a plâns că abia poate trăi cu pensia ei de 300 de euro fără **alocația pentru nevăzători**, care-i aduce 724 de euro la fiecare două

luni și avantaje precum facturi mai mici la curentul electric.” - *Ziarul Financiar*, 17 mai 2012

„Creșterea cuantumului venitului minim garantat, în două etape, și a **alocației pentru susținerea familiei** a fost avizată în ședința de miercuri a Guvernului.” - *Ziarul Financiar*, 15 mai 2013

„În cazul **alocației pentru copii**, doar 7,9% dintre români și bulgari au solicitat-o, jumătate din nivelul imigranților (15,3%) și mai puțin chiar decât media la nivel federal (10,9 procente).” - *Capital*, 16 decembrie 2013

„Ministerul transporturilor propune dublarea **alocației de hrană** alocată personalului navigant și auxiliar îmbarcat pe nave.” - *Ziarul Financiar*, 13 septembrie 2013

„Vreau să vă prezint decizia guvernului de a modifica venitul minim garantat și **alocația pentru sprijinul familial**, în sensul creșterii substanțiale a acestora, ca măsură de protecție socială față de liberalizarea graduală a prețului la energie electrică și la gaze naturale.” - *Ziarul Financiar*, 17 mai 2013.

În unele contexte se constată echivalența stabilită între ALOCAȚIE și INDEMNIZAȚIE, fiind evidențiate trăsăturile de sens comune: sumă de bani primită, de la bugetul de stat, pentru nevoi personale, fără a avea caracter de salariu:

„O altă firmă cu sediul la Londra pretinde că oferă asistență pentru obținerea de ajutoare sociale în Marea Britanie (**indemnizație de maternitate, alocație pentru copii**, ajutoare pentru locuințe etc.)” - *Capital*, 4 noiembrie 2013.

„Pe o insulă din Grecia orbii văd doar culoarea banilor: statul a plătit **indemnizații** de nevăzător unui taximetrist și unui vânător de păsări.” - *Ziarul Financiar*, 17 mai 2012

INDEMNIZAȚIE este destul de frecvent actualizat și, în unele cazuri, prezintă o serie de condiționări contextuale ale sensului date de determinanți sau sau de relația sa cu alți termeni economici:

„Potrivit purtătorului de cuvânt al Guvernului, Andrei Zaharescu, actul normativ stabilește totodată cuantumul **indemnizației** pentru creșterea copiilor la 85% din media veniturilor nete ale mamei” - *Ziarul Financiar*, 12 decembrie 2012

„Cuantumul sumei este stabilit prin hotărârea birourilor permanente reunite ale celor două Camere, în funcție de resursele bugetare, dar nu mai puțin de o **indemnizație** și jumătate brută a deputatului, respectiv a senatorului.” - *Ziarul Financiar*, 15 noiembrie 2013

În unele contexte din presa economică există distanță între definiția lexicografică a lui INDEMNIZAȚIE și sensul cu care este actualizat, ceea ce ar impune o atenție mai mare pentru realizarea unei selecții semantice adecvate contextului, care să surprindă corespunzător trăsăturile de sens distinctive ale termenilor. Astfel, uneori am regăsit termenul INDEMNIZAȚIE cu sensul de

retribuție, salariu, eludând trăsătura dinstinctivă /+extrasalarial/, precizată de DEX: indemnizația se acordă „în afara salariului”, „nu are caracter de salariu”.

„Remunerația membrilor executivi ai consiliului de administrație este formată dintr-o **indemnizație** fixă lunară care nu poate depăși de 6 ori media pe ultimele 12 luni a câștigului salarial mediu brut lunar din ramura în care își desfășoară activitatea. În prezent, **salariul** CEO-ului Tarom este de 10.000 de euro pe lună.”-Ziarul Financiar, 3 noiembrie 2013.

„Potrivit listei transmise de Guvern, cel mai bine plătit este managerul CN Căi Ferate, cu o **indemnizație** de 14.583 euro pe lună, dar și directorul general al Poștei, cu o indemnizație de 14.280 euro lunar. Directorul general executiv al Tarom este plătit cu 10.000 euro/lunar, în timp ce managerii CFR Marfă și CFR Călători au **salarii** lunare ce depășesc 9000 euro.” - *Capital*, 29 mai 2013

Pentru FINANȚARE, actualizările din presă sunt frecvente, de obicei corelat cu alți termeni economici sau chiar cu termeni din aceeași paradigmă, CREDIT și ÎMPRUMUT:

“Contracte de **finanțare** pentru proiecte în valoare de peste 600 de milioane de euro au fost semnate anul trecut în cadrul Programului Operațional Sectorial (POS) Mediu.” - *Ziarul Financiar*, 7 ianuarie 2013

„Operatorii aerieni au profitat de avantajul costurilor scăzute de **finanțare** pentru înlocuirea modelelor mai vechi cu unele noi, cu un cosum redus de carburant, ceea ce a dus la creșterea producției și vânzărilor” - *Capital*, 7 ianuarie 2013

„Începând cu anul 2011, Guvernul acordă, prin intermediul Agenției pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM-uri (o structură din cadrul Ministerului Economiei), **finanțări nerambursabile** de câte 10.000 de euro pentru tinerii care își dezvoltă o afacere, iar firmele lor sunt înregistrate sub formă de SRL-D (societate cu răspundere limitată - debutant).” - *Ziarul Financiar*, 23 aprilie 2013

„Intrarea României în Mecanismul Unic de Supraveghere Bancară ar însemna scăderea costurilor de **finanțare** pentru bănci și ieftinirea **creditelor** pentru sectorul real al economiei” - *Capital*, 27 noiembrie 2013

„Accesul la **finanțare** este o problemă mai presantă în special pentru companiile care au în prezent **credite** de la bănci și IFN.” - *Capital*, 7 ianuarie 2013

„Banca Europeană de Investiții (BEI) a acordat CEC Bank a doua tranșă, în valoare de 30 de milioane de euro, din **împrumutul** de 45 de milioane de euro destinat **finanțării** întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-urilor), societăților cu capitalizare de piață medie și entităților publice” - *Capital*, 23 decembrie 2013

Pentru termenul SUBVENȚIE am identificat o distanță extrem de mică sau chiar zero între definițiile lexicografice, terminografice și majoritatea

actualizărilor sale din presă, care îi respectă trăsăturile de sens distinctive: /+ *intervenție a statului*/, /+ *atenuare efecte sociale*/, /+ *nerambursabil*/.

„Premierul Victor Ponta a anunțat, joi, că bugetul alocat Educației pentru 2014 prevede o majorare cu 10% a **subvenției** acordate pentru cazarea studenților în cămine” - *Ziarul Financiar*, 14 noiembrie 2013

„Fabrica, cu capital integral românesc, asigură celor care încheie contracte ferme, prefinanțarea sămânței, erbicidelor, îngrășămintelor, precum și o **subvenție** de 630 euro/ha plus 40 euro pe tona de sfeclă predată.” - *Capital*, 18 iulie 2013

Pentru evidențierea acestor trăsături de sens, în numeroase contexte am identificat și cazuri în care termenul este echivalat cu cuvinte ca: *sprijin*, *ajutor*.

„Guvernul a aprobat zilele trecute cuantumul **ajutoarelor financiare** care se acordă producătorilor agricoli pentru anul 2013, atât din fonduri europene, cât și de la bugetul de stat. Cea mai importantă **subvenție**, și anume, plata directă pe suprafață, este de 139,17 euro/ha din fonduri europene, la care se adaugă 21 de euro/ha de la bugetul național.” - *Capital*, 26 octombrie 2013

„**Sprijinul** oferit de către guvern la achiziția unei mașini noi de către persoanele fizice este binevenit, dar lipsa voucherelor, întârzierile în implementare, precum și multele zvonuri sau așteptări din jurul acestui program au făcut ca de multe ori persoanele fizice să amâne achiziția. Dacă în 2010 și 2011 piața a fost susținută de 190.000, respectiv 120.000 de tichete Rabla, prin care guvernul acorda practic o **subvenție** de până la 2.700 de euro, anul acesta numărul tichetelor a scăzut până la 45.000.” - *Ziarul Financiar*, 25 august 2012

„Constănenii care vor să solicite **ajutor pentru încălzirea** locuinței pot intra în posesia formularelor de cerere a **subvenției**, începând de luni, 28 octombrie.” - *Capital*, 29 octombrie 2013

„Miercuri, 9 octombrie 2013, Guvernul a aprobat „Hotărârea de Guvern pentru aprobarea normelor metodologice privind acordarea unui **ajutor de stat** pentru motorina utilizată în agricultură”. Potrivit actului normativ, **subvenția** va fi de 1,399 lei/litru.” - *Capital*, 12 octombrie 2013

„Le dăm un **ajutor** celor cu venituri sub 800 de lei pe persoană, le pun și centrale. Persoanelor din blocuri debransate le acordăm până la 2.000 de lei ca să-și achiziționeze centrale individuale. Autoritățile din Iași, Vaslui, Suceava și Botoșani spun că vor acoperi integral **subvenția** la gigacalorie” - *Ziarul Financiar*, 4 octombrie 2013

COMPENSAȚIE este actualizat în presă în mod izolat, dar exemplele furnizate arată o bună corelare a definițiilor cu textele de specialitate:

„McNerney (63 de ani) a primit un bonus de 10,8 milioane de dolari și acțiuni de 7,53 milioane de dolari, pe lângă un salariu de bază de 1,93 milioane de dolari și **compensații** speciale de 840.000 de dolari. **Compensația** executivului include de asemenea un bonus de 4,44 milioane de dolari pentru performanțele din 2012 și unul de 6,38 milioane de dolari pentru atingerea unor ținte de profit pe 3 ani” - *Ziarul Financiar*, 18 martie 2013

„Dreptul Uniunii Europene prevede că, în caz de anulare a unui zbor, pasagerii pot primi o **compensație** în sumă fixă al cărei quantum este cuprins între 250 și 600 de euro.” - *Ziarul Financiar*, 23 octombrie 2013.

„Cipru intenționează să dea deponenților ruși acțiuni la cea mai mare bancă din țară, Bank of Cyprus, drept **compensație** pentru banii pierduți în urma programului de salvare a țării.” - *Capital*, 19 iunie 2013

„Membrii Consiliului Autorității de Supraveghere Financiară ar fi decis, prin hotărârea numărul 73, din 18 decembrie, să-și acorde **compensații** în caz de revocare din funcție.” - *Capital*, 23 decembrie 2013.

„Fiecare angajat disponibilizat va primi 2,4 salarii lunare, pentru fiecare an lucrat în firmă. Pentru ca mulți dintre acești angajați au câte 15-20 de ani de activitate, **compensațiile** unora dintre ei pot atinge și 150.000 de euro” - *Bursa*, 13 noiembrie 2013.

Termenul CREDIT apare foarte des actualizat atât cu valoare generală, cât și cu sens în mod precis circumscris, prin corelarea cu alți termeni specializați:

„Argumentul celor care doresc ieftinirea **creditului** este acela că fără credit nu se pot face investiții, iar fără investiții creșterea economică este întârziată.” - *Capital*, 7 ianuarie 2014

„Lichiditatea la nivel macroeconomic se referă la condițiile monetare din economie, măsurate prin nivelul dobânzilor, dinamica **creditelor** și a masei monetare și condițiile de creditare.” - *Capital*, 6 ianuarie 2014.

„Scăderea ratelor dobânzilor la **creditele** noi acordate companiilor și populației, reducerile succesive ale ratei dobânzii de politică monetară și îmbunătățirea condițiilor lichidității pe piața monetară contribuie la o dinamică pozitivă a creditării în monedă națională.” - *Bursa*, 8 ianuarie 2014

Numeroase contexte avansează o multitudine de sintagme mai mult sau mai puțin fixate, desemnând tipurile de credit:

„Criza a șters 1,8 milioane de **credite de consum** din bilanțurile băncilor în ultimii cinci, bancherii reușind totuși să compenseze o parte din această pierdere.” - *Ziarul Financiar*, 11 decembrie 2013

„Ministerul Justiției din Ungaria a cerut Curții Constituționale o opinie privind posibila neconstituționalitate a **creditelor în valută**.” - *Ziarul Financiar*, 3 decembrie 2013

„Consiliul de Administrație al BNR a aprobat marți proiectul de inițiativă legislativă privind emisiunile de obligațiuni cu activ suport **credite garantate** cu ipotecă imobiliară.” - *Ziarul Financiar*, 26 noiembrie 2013

„**Creditele neperformante** acordate de băncile spaniole au atins un nou nivel record în septembrie, de 12,68% din totalul împrumuturilor, respectiv 187,83 miliarde de euro.” - *Ziarul Financiar*, 18 noiembrie 2013

„Patru bănci vor acorda **credite pentru întreprinderile mici și mijlocii** cu dobândă redusă în valoare totală de 120 de milioane de euro în cadrul

inițiativei JEREMIE, se arată într-un comunicat al Fondului European de Investiții.” - *Bursa*, 7 ianuarie 2014.

„BRD, a doua cea mai mare bancă după activele deținute, vinde **credite de nevoi personale** cu o dobândă fixă de 10% pe an în cadrul unei campanii care se desfășoară până la sfârșitul anului.” - *Ziarul Financiar*, 27 noiembrie 2013

Pentru ÎMPRUMUT actualizările sale din presă sunt la fel de numeroase ca și pentru CREDIT, fie cu valori generale, fie în contexte care-i alătură diferiți alți termeni economici:

„Printre prevederile actului normativ pe care și România va trebui să îl transpună în legislația locală se numără și un articol care obligă băncile să accepte cererile clienților care vor să-și convertească **împrumuturile** din valută în lei.” - *Capital*, 5 ianuarie 2014

„Firmele mici și mijlocii vor putea obține de la Raiffeisen, Banca Transilvania, BRD și ProCredit **împrumuturi** pentru investiții și capital de lucru în valoare totală de 120 mil. Euro.” - *Ziarul Financiar*, 4 ianuarie 2013.

În numeroase contexte am regăsit sinonimia acestor doi termeni ai paradigmei:

„Băncile din țările membre UE vor fi obligate să accepte cererile clienților care doresc să-și convertească **creditele** luate în valută în **împrumuturi** în moneda locală, arată o Directivă devenită obligatorie pentru toate statele UE” - *Capital*, 23 decembrie 2013

„Pentru **împrumuturile** în valută în sold, dobânzile au rămas relativ stabile, în jurul a 5% pe an, însă la cele noi au scăzut de la 4,96% pe an în octombrie la 4,74% pe an în noiembrie. Pe parcursul ultimului an, însă, dobânzile la **creditele** nou acordate au crescut de la 4,53% în decembrie 2012, la 4,74% în noiembrie 2013.” - *Capital*, 7 ianuarie 2013

În concluzie, toți termenii paradigmei sunt actualizați în presa economică generală și de specialitate, chiar dacă prezintă o frecvență inegală.

Trăsăturile distinctive de sens surprinse de definițiile terminolografice și lexicografice sunt relativ bine respectate pentru majoritatea termenilor, totuși, am remarcat în cazul lui INDEMNIZAȚIE existența unei distanțe între definiții și actualizările din presă, în care uneori este eludată trăsătura de sens distinctivă (+extrasalarial).

CONCLUZII

În analiza noastră anterioară am urmărit în detaliu câteva paradigme ale termenilor economici selectați după criteriul frecvenței în presa economică, sub aspectul lecturii comparative a definițiilor lexicografice și apoi terminografice, cu delimitarea componentelor de sens comune dar și distinctive și sub aspectul actualizării lor în texte extrase din publicațiile economice de actualitate.

Din această perspectivă abordată, considerăm util demersul nostru pentru că ilustrează importanța cunoașterii exacte a diferențelor de sens dintre termeni, în scopul realizării unei selecții semantice corespunzătoare, rezultatele sale putând fi necesare atât cititorului specializat, cât mai ales non-specialiștilor.

Bibliografie

- Angela Bidu-Vranceanu și Narcisa Forăscu, 2005, *Limba română contemporană. Lexicul*, București, Editura Humanitas Educațional.
- Angela Bidu Vranceanu, 2007, *Lexicul specializat în mișcare de la dicționare la texte*, București, Editura Universității.
- Bidu-Vranceanu, Angela, 2008, *Câmpuri lexicale în limba română*, București, Editura Universității.
- Coseriu, Eugenio 1964, *Pour une sémantique diachronique structurale*, în *Travaux de linguistique et de littérature*, vol I, Strasbourg.
- L' Homme, Marie Claude, 2008, *La terminologie: principes et techniques*, Les Presses de l' Université de Montréal.
- Mușeanu, Elena, 2011, *Terminologia economică. Caracteristici în limba română actuală*, București, Editura Universitară.
- Mușeanu, Elena, 2011, *Stabilitate și variabilitate în terminologia economică*, București, Editura Universitară.

Dicționare:

- DEX- Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, 2012, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, București, Univers Enciclopedic;
- DE- Dicționarul de economie*, 2001, Angelescu, Coralia, Ciucur Dumitru, Dinu Marin, Dobrotă Niță, Gavrilă Ilie, Ghiță Paul Tănase, Gogoneață Constantin, Popescu Constantin, Suci Christina (coord.), București, Editura Economică;
- NODEX-Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române*, www.dexonline.ro